

MARIA JESÚS MAIRATA i CATERINA MOREY
Pedagogues de l'ICE-UIB

Vers una avaluació de la docència a la UIB

El Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica de la Universitat de les Illes Balears ha encarregat a l'Institut de Ciències de l'Educació que faci un projecte d'avaluació de la qualitat docent del seu professorat.

És un símptoma esperançador el fet que s'hagi plantejat fer una anàlisi sobre la qualitat del cos docent, pel fet, a hores d'ara tan palès, que la millora de la qualitat de l'ensenyament depèn de la formació i el perfeccionament del professorat.²

Com podem aconseguir una eficàcia i una eficiència en la formació del professorat, al qual la societat exigeix un paper tan complex? Basant-nos en una potenciació dels tarannàs individuals que siguin més necessaris, més útils o més adients al seu estil d'ensenyament i oferint un projecte personal per tal de reconèixer, d'una banda, tot allò que ha aconseguit i, de l'altra, les llacunes amb què, en un moment o un altre, es pot trobar.

El programa d'avaluació serà una eina perquè les entitats que contribueixen al finançament de la Universitat i els usuaris dels serveis universitaris tinguin una informació objectiva i fiable del nivell de qualitat que ha aconseguit la institució.

En aquest moment és quan apareix el rol de l'avaluació.

Atesa la importància i les diferents repercussions que comporta un procés d'avaluació de la docència universitària, s'ha cregut essencial plantejar-se una sèrie de qüestions a les quals cal donar resposta puntual:

- 1) Quina és la meta que persegueix la Universitat mitjançant l'avaluació de la tasca docent del seu professorat?
- 2) Quins són els objectius docents de la Universitat?
- 3) Quines són les qualitats d'un bon professor universitari?

Al nivell general, les finalitats que es volen aconseguir amb l'avaluació de la docència universitària són diverses:

- 1) Mantenir informades la comunitat universitària i la societat sobre el funcionament de la docència.
- 2) Obtenir informació interna sobre l'eficàcia de la docència.

3) Avaluar el professorat en relació amb la seva capacitat docent de cara a la seva promoció.

4) Millorar la docència universitària.

La importància de definir i donar a conèixer a la comunitat universitària la finalitat o les finalitats del procés d'avaluació, per tal de poder aconseguir un elevat nivell d'acceptació del projecte i d'interès en el si de la universitat, és reconeguda pel Consell d'Universitats amb aquestes paraules: «la experiencia demuestra que, una vez involucrada la comunidad universitaria en el proceso, la percepción inicial cambia de forma notable y se consigue generalmente una participación constructiva, cuando la finalidad de la evaluación está definida claramente».³

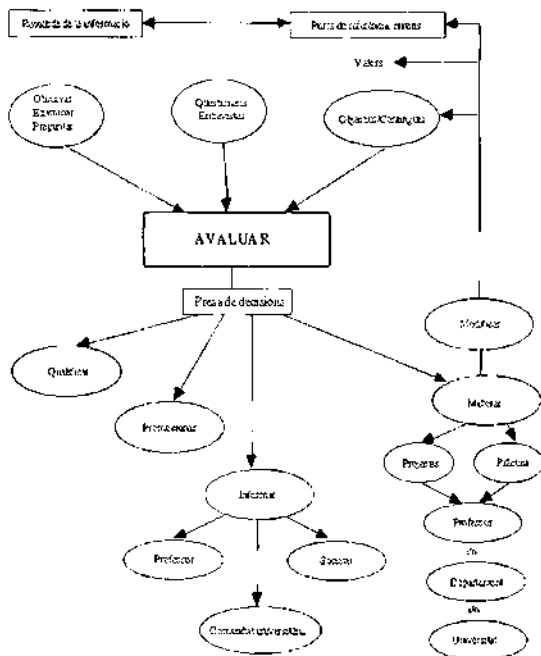
Aquestes paraules ens reafirmen en la necessitat ineludible de donar resposta al primer interrogant plantejat.

El concepte d'avaluar comporta en ell mateix la necessitat de respondre el segon interrogant; avaluar, segons Enrique García (García 1994), és emetre un judici de valor després de comparar els resultats amb els objectius plantejats, o bé després de comparar els resultats amb allò que esperàvem trobar en aquesta realitat.

D'altra banda, al *Programa de Evaluación Institucional de la Calidad de las Universidades*, el Consell d'Universitats (1995) destaca la importància que presenta poder comparar els objectius que té la universitat amb els resultats que obté a la pràctica amb aquestes paraules: «Para la evaluación de la calidad es esencial poder contrastar los objetivos de la institución con los resultados que realmente obtiene».⁴ Malgrat que reconeix que a la majoria de les universitats i unitats avaluades no hi ha cap definició explícita d'objectius propis ni una consciència de la conveniència d'avaluar resultats en relació amb els objectius prevists. Aquesta situació es deu, segons el Consell d'Universitats, al predomini d'un model de gestió universitària més orientat al compliment de normes administratives que a la gestió eficient de recursos, malgrat que a diverses universitats ja hi ha iniciatives orientades a canviar aquest model.

El tercer interrogant plantejat fa referència a quines són les qualitats d'un bon professor universitari en

MAPA CONCEPTUAL SOBRE L'AVALUACIÓ DE LA DOCÈNCIA (ADAPTACIÓ DEL QUE PROPOSA GARCÍA, ENRIQUE - 1994)

aquest sentit. De la Orden afirma que «si no se parte de una clara concepción del profesor universitario y sus funciones, carece de sentido especular acerca de su evaluación y selección» (De la Orden 1990, pàg. 11).

Consideram que qualsevol procés d'avaluació ha de recolzar-se en un model determinat del que ha de ser un professor efectiu, sobre quin n'ha de ser el perfil professional, quines són les seves funcions i quin n'ha de ser el rol.

Els punts de partida a l'hora d'establir les dimensions docents que han de ser objecte de mesura en aquest projecte han estat un article que va realitzar un equip de la Universitat de Sevilla i diferents estudis i articles dedicats a l'avaluació del docent universitari.

A l'article escrit per l'equip de la Universitat de Sevilla, titulat «La evaluación del profesor universitario: nuevas perspectivas» (Corrales 1993), es recull una anàlisi de les dimensions dels dissenys de mesura feta per Ric Brown (1990). Segons afirmen, l'esmentat autor va analitzar un total de 150 qüestionaris d'avaluació de la docència diferents i, a partir de l'anàlisi del contingut, va extreure, entre d'altres, les dimensions següents: claredat en l'exposició/representació, disponibilitat/sensibilitat per les necessitats dels estudiants, estimulació de l'interès/esforç per pensar, qualificacions/avaluació, materials/recursos didàctics emprats al llarg del curs, grau de coneixement de la matèria, exàmens, utilització del temps de classe...

A partir de la segona font d'informació utilitzada, l'anàlisi de diferents estudis i articles sobre l'avaluació del docent universitari, podem afirmar que els aspectes que més positivament es valoren del professor universitari són: la instrucció (explica amb claredat, dirigeix i coordina el treball dels alumnes...), l'organització (organitza les activitats, els mètodes...; la classe està ben estructurada...), la motivació (fa interessant l'assignatura, estimula el treball de l'alumne...), la interacció professor-alumnes (anima i ajuda els alumnes, el clima de classe és positiu, facilita la participació...), l'orientació (respon els dubtes i preguntes dels alumnes, escolta els estudiants...), la innovació (introdueix materials i mètodes nous, està al dia respecte a l'assignatura que imparteix) i l'avaluació (avalua amb justícia els resultats dels alumnes, el tipus d'examen emprat és adequat...); aspectes que necessàriament han de ser considerats a qualsevol projecte d'avaluació.

Quin serà el nou model de professor universitari? Marcelo ens contesta aquest interrogant caracteritzant el nou model de professor universitari de la manera següent: «un perfil de profesor flexible, abierto al cambio, capaz de analizar su enseñanza, crítico consigo mismo, con un amplio dominio de destrezas cognitivas y relacionales, capaz de trabajar en equipo, de investigar sobre su propia enseñanza. Este puede ser el perfil que se asuma para los profesores de enseñanza universitaria, entendiendo que ello supone un replanteamiento de los modelos de formación y desarrollo profesional del docente de universidad...» (Marcelo 1993, pàg. 52).

Un altre aspecte que consideram interessant de comentar és l'apreciació recollida des del Consell d'Universitats en el sentit que l'avaluació de la universitat no es redueix únicament i exclusiva a l'avaluació de la docència, sinó que és un concepte més ampli que inclou l'avaluació de l'ensenyament, i a la resolució de setembre de 1992 estableix els nous criteris d'avaluació de la qualitat del sistema universitari. L'avaluació ha de considerar fonamentals les àrees següents: àrea d'ensenyament, àrea d'investigació i àrea de serveis, els òrgans de gestió i administració i la infraestructura del centre.

Les iniciatives d'avaluació de la qualitat universitària, segons el Consell d'Universitats, són formes de respondre, des de la pròpia autonomia universitària, a les exigències internes de millora de la qualitat; de proporcionar elements de judici per adoptar decisions en política universitària; de donar compte a la societat del rendiment acadèmic i científic dels recursos que posa a la seva disposició; i de facilitar la mobilitat, la cooperació i l'emulació entre les diferents universitats, tant a l'àmbit nacional com en el comunitari (Consell d'Universitats 1995).

Una de les claus de l'èxit d'un procés d'avaluació de la docència és la participació de bon grat dels diferents estaments implicats; en aquest sentit el Consell d'Univer-

sitats⁵ afirma que «debe señalarse el alto grado de aceptación de la evaluación por parte de la comunidad universitariu». Totes les universitats que han participat en alguna experiència d'avaluació han manifestat satisfacció i interès per l'avaluació, malgrat els recels que en un principi s'havien plantejat. Creiem que cal contribuir a paliar els recels inicials amb una campanya de difusió del projecte d'avaluació que fomenti la bona acollida i el desig de participació.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CONSEJO DE UNIVERSIDADES. SECRETARÍA GENERAL: *Programa de evaluación institucional de la calidad de las universidades*, Madrid, 1995.

CORRALES PÉREZ, A. et al.: «La evaluación del profesor universitario: nuevas perspectivas». A: *IV Jornadas de Didáctica Universitaria*, Publicaciones Universidad de Granada, Granada, 1994.

DE I.A. ORDEN, A.: «Evaluación, selección y promoción del profesor universitario». *Revista Complutense de Educación*, vol. 1. Madrid, pág. 11-29; a: *IV Jornadas de Didáctica Universitaria*.

GARCÍA PASCUAL, E.: *Apuntes de evaluación*, Prensas Universitarias de Zaragoza, Zaragoza, 1994.

MARCELO, C.; MINGORANCE, P.; MAYOR RUIZ, C.: *Aprender a enseñar en la Universidad. Un estudio sobre problemas de los profesores principiantes en la Universidad de Sevilla*. Sevilla. Kimos, 1993.

NOTES

(1) Qualitat entesa en un sentit multidimensional: cal que sigui en funció de les circumstàncies concretes de cada institució, del context social, econòmic, cultural...

(2) El llibre blanc *Teaching Quality* (Ministeri d'Educació i Ciència, 1983) descriu el cos docent com «el determinant fonamental de la qualitat de l'educació». No sols accentua la importància d'una major eficàcia en la selecció i en la formació dels professors sinó que alhora aposta per la valoració de la pràctica docent.

(3) *Programa de evaluación institucional de la calidad de las universidades*. Consejo de Universidades. Secretaría General. Setembre de 1995, pág. 20.

(4) *Op. cit.* pág. 21.

(5) *Programa de evaluación institucional de la calidad de las universidades*. Consejo de Universidades. Secretaría General. Setembre 1995, pág. 20.

Foto: Arxiu Diario de Mallorca